

שם הפעילות: מכתב מתלמיד/ה עולה

מומלץ לשכבת הגיל: יסודי

תהליכי קליטה והשתלבות הם תהליכים הדדיים של הבנה ושל פתיחות הן מצד הקולטים והן מצד המשתלבים. התלמידים הוותיקים נדרשים לגלות אמפתיה כלפי העולים החדשים ותרבותם. בעזרת מכתבים שכתבו תלמידים עולים ניתן להבין מעט מהעובר על העולים החדשים.

מטרות

- להעלות את המודעות לשינוי שחווה העולה החדש במעבר לישראל בהקשרים של מבנה הלימודים, היחס ללמידה ולהישגים לימודיים.
- לגבש פעולות שיש לנקוט ברמה האישית והכיתתית כדי לקלוט עולים חדשים.

מהלך הפעילות

א. מכתב מתלמיד/ה עולה

תלמידים שעלו לישראל לאחרונה, כתבו מכתבים ובהם רשמים על בתי הספר שבהם למדו בארץ המוצא, ועל הרגשתם והשתלבותם הראשונית בארץ (ראו בהמשך היחידה: שלושה סיפורי תלמידים עולים). מכתבי התלמידים העולים מורכבים משני חלקים: החלק הראשון של המכתב מתאר את סביבת הלימוד בארץ המוצא; החלק השני מתאר את השתלבותו הראשונית של העולה בישראל.

פעילות מספר 1

התלמידים יקראו את החלק המתייחס לארץ המוצא במכתב של התלמיד העולה. התלמידים בקבוצה יתייחסו לכותב המכתב כאילו הוא לומד בכיתתם. התלמידים "ייכנסו לנעליים" של העולה וינסו להשיב על הדברים כאילו היו הם עצמם התלמיד העולה.

התלמידים בקבוצה ישוחחו ביניהם על הנושאים הבאים מנקודת מבטו של כותב המכתב:

- בתור הכותב של המכתב במה אתה דומה לילדי הכיתה שלנו? במה אתה שונה מרוב התלמידים בכיתה?
- ככותב המכתב, האם תחומי הלימוד בכיתה שלנו מתאימים לך?
- איך אתה מרגיש מבחינה חברתית בכיתה החדשה?
- באילו תחומי העשרה ובאילו חוגים אתה משתלב בארץ?

פעילות מספר 2

התלמידים יקראו את סיום המכתב, שבו מתייחס התלמיד העולה לקליטה בבית הספר ובארץ.

התלמידים בקבוצה ישוחחו ביניהם על הנושאים האלה:

- האם לדעתכם כך היה מרגיש העולה אילו היה משתלב בכיתה שלכם?
- האם תוכלו להציע פעילות שתאפשר לעולה הצלחה בלימודים?
- האם תוכלו להציע פעילות שתאפשר לעולה להשתלב בחברת התלמידים?

ב. מכתב תשובה

התלמידים יכתבו מכתב תשובה לעולה שכתב את המכתב.

המכתבים המוצעים לפעילות

מצורפים שלושה מכתבים של תלמידים עולים. כל מכתב מחולק לשני קטעים: החלק הראשון של המכתב מתאר את סביבת הלימוד בארץ המוצא והחלק השני מתאר את שלבי הקליטה הראשוניים בבית הספר בישראל (הערה: המכתבים אותנטיים ללא שינויי הגהה ועריכה).

א. מכתבה של מאיה

חלק ראשון

שלום לכם,

באתי מארה"ב – פלורידה, נולדתי במיאמי. ההורים שלי נולדו בנגב בדימונה. יש לי שני אחים קטנים (שבע ושלוש וחצי), גם הם נולדו בארה"ב בפלורידה. אני היחידה מהם שיודעת לדבר עברית. אימא ואבא מדברים ביניהם עברית וגם איתי הם מדברים עברית. הגעתי בקיץ בסוף יולי 2012 לארץ.

כשהלכתי לבית ספר שלי בפלורידה, היו לי המון חברות ואז ביום האחרון של בית ספר, כשאמרתי שאני עוזבת לישראל, כולם היו עצובים. החברה הכי טובה שלי אמרה לי שגם היא רוצה לבוא לישראל. בבית הספר שלי לימדו אותנו עברית, שעה אחת בשיעור תורה ושעה נוספת בשיעור שפה.

אימא שלי אמרה לי שיהיה לי קצת קשה בשנה הראשונה. באמריקה לא לימדו אותנו מילים גדולות, כמו שמדברים בבית-ספר, לימדו אותנו מילים שמדברים בבית.

למשל, לא הבנתי מה זה "סיפור עממי"? היו מספרים את זה, אבל לא אומרים את המילה. היו שתי כיתות בעברית: כיתה טובה (ברמה גבוהה) ופחות טובה. אני הייתי בכיתה הטובה, כי למדתי לדבר מאימא ואבא שלי שדיברו ביניהם עברית.

בכל יום שישי היו מביאים לחם ולפעמים המורה הייתה מביאה ממרח שוקולד ובכיתת התורה נתנו לנו טופי ובסוף היום נתנו גלידה.

באמריקה הימים בבית-הספר היו ארוכים יותר. היינו מסיימים ב-15:15 כל יום. ופה מסיימים ב-14:45 כשיש לנו אולפן. אבל למדו פחות ימים, לא למדו ביום

ראשון. אחרי בית ספר היה לי חוג קארטה וחוג גיטרה ולפני שהלכתי לחוגים שלי עשיתי שיעורים וראיתי טלוויזיה.

בגלל ששמרנו שבת, לא יצאנו לטייל בשבת וביום ראשון עשינו כייף משפחתי. למשל, היה מקום שקראו לו BOOMERS, שהיו שם מתקנים, משחקים, וגם משחקי וידאו. אני ואח שלי בקשנו להגיע לשם בכל יום ראשון. אני מתגעגעת בעיקר לחברות שלי, אימא שלי הבטיחה שניסע בקיץ ואז אבקר אותן.

חלק שני

מבחינת הלימודים אני בסדר, קצת קשה לי שפה ולשון. קודם אני צריכה לקרוא בראש בשקט ורק אחר-כך בקול רם. ואז חושבים לפעמים שאני לא באמת קוראת.

המחנכת שלי, אורנה, כשאני לא מבינה אני ניגשת אליה והיא עוזרת לי.

אני חושבת שהדבר הכי משמח שהיה לי כשקיבלתי 100 במבחן במתמטיקה והכי חשוב שהגעתי לישראל, כי כל המשפחה שלי (כמעט) פה.

ביום הראשון שלי בבית הספר בארץ, הייתי מאוד לחוצה. מה אם לא יאהבו אותי? אם יקראו לי בשמות? ואני ביישנית, אני לא מדברת עם ילדים כשאני חדשה.

המורה ביקשה שאציג את עצמי מול הכיתה. באתי, כי אני לא רוצה להתחצף. אז אמרתי את השם שלי, אבל אף אחד לא שמע אותי כי הקול שלי היה חלש. המורה שאלה: מאיפה באת? את מדברת עברית? סיפרתי מאיפה אני יודעת עברית. אז הציגו את שאר התלמידים החדשים שהיו בכיתה.

ביום השני עדיין הייתי ביישנית ולא דיברתי, ביום השלישי התחלתי להגיד שלום. זה השתפר מיום ליום, אחר-כך כשעבר חודש, העבירו אותי מקום לשבת ליד ילדה אחרת שדיברה איתי קצת... ואז יעל שאלה אם אני רוצה להיות חברה שלה ואז אמרתי כן, בטח שכן, כי אני ביישנית.

עכשיו יש לי חברות. ויש לי גם חברות מכיתה ד', כי אנחנו יחד בקבוצה של העולים. ובכיתה דוברי אנגלית הכי קל לי כי זו השפה שאני מדברת כבר 10 שנים.

ביום ההולדת הראשון שלי בישראל הייתה דילמה. כי הזמנתי את הבנות שאני מכירה יותר ואת האחרים לא. לא ידעתי שזה אסור. ואז אחת הבנות כעסה ואמרה שאסור להזמין חלק מהבנות ושזה לא יפה. אבל הקטע הזה עבר. אמרתי סליחה ושאני לא רוצה לריב והיא סלחה לי ועכשיו אנחנו חברות טובות.

ב. מכתבו של הבטו

חלק ראשון

שלום לכם,

נולדתי בגונדר שבאתיופיה, יש לי חמישה אחים ואני השלישי במשפחה.

באתיופיה אבי עבד בחקלאות ואימי טיפלה באחיי הקטנים ובבית.

למדתי בבית ספר "נקוצ" (ביתא ישראל) שהוא במרחק מביתי, כשעה וחצי הלוך ושעה וחצי חזור ברגל בעליות ובירידות. בחורף היה מאוד קשה להגיע לבית הספר (דרך לא סלולה). בבית הספר, היה שומר שעמד בכניסה לשער בית הספר ושומר עלינו מפני אנטישמיות (בגלל שאנחנו יהודים). הגענו לבית הספר עם תלבושת אחידה, חולצה לבנה ומכנס כחול.

שעות הלימוד בבית הספר מאחת וחצי/שתיים, תפילה ומשתיים עד תשע לימודים. (לפי שעון אתיופיה).

שנתיים למדתי בבית הספר "נקוצ" ולאחר מכן עוד שלוש שנים למדתי בבית הספר השייך לסוכנות היהודית (לפני העלייה לארץ).

מקצועות הלימוד שלמדתי בבית הספר של הסוכנות היהודית: שפה - אמהרית, עברית, אנגלית, חשבון, יהדות, מוסיקה, אומנות, מדעים והסביבה שלי.

בבית הספר של הסוכנות היהודית לא היו מחשבים, לא היו טיולים, ולא הייתה מועצת תלמידים.

החופשות היו כמו בישראל. בחופשות מבית הספר הייתי קורא ועוזר לאימא לסחוב מים ודברים כבדים (שקי דגן וקטניות)...

היחס למורה בבית הספר היה בכבוד רב. לדוגמא, כשהמורה נכנס לכיתה כל התלמידים עומדים ומברכים ב"ברוך הבא" והעיניים למטה. היינו פונים למורה זכר "גשה" (gesha) ולמורה נקבה "טייה" (tia) ובאנגלית טיצ'ר (teacher).

ההשתתפות בכיתה הייתה רק בהצבעה (אין התפרצויות), תלמיד שהתפרץ קיבל עונש. המורה בחר בתלמיד והתלמיד עמד וקרא בקול רם את התשובה (כדי שהמורה והתלמידים יראו את התלמיד שענה את התשובה).

במקרים של אלימות ומריבות בין התלמידים ובמקרים של חוצפה, איחורים ואי הכנת שיעורי בית, המורים היו מענישים את התלמידים. סוג העונש היה: להושיט את היד והמורה עם סרגל גומי נותן מכה או שתי מכות (תלוי בחומרת ההתנהגות

הלא ראויה). היו אזהרות ושיחות אישיות. במקרים של ילד בעייתי מזמנים הורים ושולחים את הילד הביתה (מקרה חריג).

הורים היו מגיעים לבית הספר רק בהזמנה של מורה (אינם יכולים להגיע ביוזמתם האישית).

במהלך השנתיים בבית הספר של הסוכנות היהודית היו שיחות על ארץ ישראל, ירושלים, יהודים, חגים, סיפורי גבורה, דיברו על הטוב לחיות בישראל ועוד.

חלק שני

רוב החברים שלי מבית הספר של הסוכנות עלו איתי לארץ, התרגשנו מאוד. כשהגענו לארץ ישראל התלהבנו וקיבלו אותנו אנשים מהסוכנות היהודית עם שירים וריקודים. לאחר מכן, הגענו לכפר "איבים" עם אוטובוסים.

דבר נוסף שהוא שונה מאתיופיה, שלא צריך לקום בפני המורה כשהוא נכנס לכיתה ואפשר לפנות אליו בשמו הפרטי. אפשר לקיים שיחה חברית עם המורה בפני כל הכיתה וזה משהו שקשה לי להתמודד איתו בגלל שחסר קצת פרטיות ודיסקרטיות.

בבית הספר בארץ יש לי חברים מישראל, אנחנו יוצאים לטיולים ביחד (יום שדה, יציאה לירושלים...) ופעילויות משותפות.

אני מאחל לעצמי להצליח בלימודים, להיות מצטיין, ללמוד באוניברסיטה ולהמשיך לעבוד עם מחשבים.

ג. מכתבו של טיאגו

חלק ראשון

שלום לכם,

שמי טיאגו, עליתי לארץ מברזיל, למדתי בפארה, בבית ספר שנקרא "שינצ'או" עד כיתה ג'.

בברזיל גרנו בבית גדול בצבע לבן, בבית היו שלוש קומות וכל בני המשפחה גרו שם. גם סבתא שלי גרה איתנו.

בברזיל לומדים בבית ספר מגיל חמש. כדי להגיע לבית הספר הלכנו ברגל, המרחק היה קצר. בכיתה היו 20 תלמידים.

הייתה לנו תלבושת אחידה: לבנים, מכנסים כחולים עם סמל בית הספר משולש בצבע כחול ולבן בברך, חולצה לבנה ובשרוולים שני פסים כחולים וסמל של בית הספר. הבנות, לבשו חצאית כחולה וחולצה לבנה עם סמל בית הספר.

בשער בית הספר עמד שומר שקיבל את התלמידים בחיוך. למדנו משעה 8:00-12:00. את ארוחת הצהריים אכלנו בבית.

למדנו בעזרת ספרים ומחשב, למדנו פורטוגזית, מדעים, חשבון, ספורט, ושעת קריאה.

מורה אחת לימדה את כל המקצועות ובבית הספר הייתה בריכה ולמדנו לשחות.

היו כללי התנהגות ברורים וכולם היו ממושמעים, המורה נתנה שיעורים וכולם הכינו אותם, הציונים היו מ 1-10, הציון הכי נמוך היה 3.

היו לנו הפסקות של 25 דקות, כשחזרנו מההפסקות נעמדנו ליד הכיתה בטור וחכינו בשקט עד שהמורה הגיעה ורק אז נכנסנו לכיתה. כשילד קיבל עונש מהמורה הוא היה הולך לחדר של המנהלת ויושב שם.

היו לנו אסיפות הורים, פעילויות כמו טיולים להכרת הארץ, היה כיף נהנינו מאוד.

היו לנו גם חופשות, החופש הגדול שלנו ארך שלושה חודשים. בחופשה נהגנו ללכת לעיר לקניון, נסענו לריו דה ז'נרו, הלכנו לים והיה כיף.

חלק שני

כשעלינו לארץ, הגענו במטוס לנמל התעופה בישראל, כל הדרך התרגשתי מאוד.

משם לקחו אותנו למרכז הקליטה בבאר שבע, הכרתי שם חברים חדשים. אחרי שבוע הגעתי לבית הספר, קניתי תלבושת אחידה, ספרים ומחברות.

כשהגעתי לכיתה הרגשתי מאוד מוזר, היה לי קשה כי לא הבנתי את השפה. בהתחלה, בהפסקות ישבתי לבד על הספסל. לאט, לאט הכרתי חברים, נכנסתי לכיתה האולפן שבבית הספר. אני מאוד אוהב את האולפן. אני נהנה שם ולומד עברית, היום אני מדבר טוב עברית, קורא וכותב ויש לי הרבה חברים.

עכשיו אני מרגיש ישראלי!